

عرفان‌های جدید؛ ثمره بحران‌های جامعه اروپایی پس از جنگ جهانی

همایون همتی استاد فلسفه دین با بیان اینکه عرفان‌های نوظهور ثمره بحران‌های اروپا پس از جنگ جهانی برای رهایی از نیهیلیسم بود گفت: وجود همین عرفان‌های منحرف نشان دهنده نیاز انسان به معنویت است. به گزارش خبرنگار مهر، صد و بیست و سومین نشست از نشست‌های ماهانه فرهنگ مهدوی موسسه موعود عصر با موضوع «نقدی بر عرفان‌های بدلی و نوپدید معاصر» پنجشنبه ۲۵ مرداد ماه در حوزه هنری برگزار شد. همایون همتی در این نشست به سخنرانی پرداخت. همایون همتی در ابتدا با اشاره به اصیل نبودن عرفان‌های جدید گفت: این روش‌های نوپدید، معنویت‌های بی‌خدا هستند. بعد از جنگ‌های جهانی اول و دوم، جوامع اروپایی، از سویی در پی بحران‌زدگی شدید در اثر بیکاری، از دست دادن خانواده، فقر، یأس و پوچی و از سوی دیگر ناکارآمدی فرهنگ کلیسا و کساد آن، مردم به پوچ‌گرایی (نیهیلیسم) گراییدند. در چنین شرایطی عرفان‌های نوپدید ایجاد شد. پروفیسور بارکر، جامعه‌شناس عرفان پژوه، در یکی از کتاب‌های خود اعتراف کرده است که عرفان‌های نوپدید در واقع عرفان‌های سکولار است. او می‌گوید پس از جنگ‌های جهانی بیش از ۸۶۰۰ فرقه شبه عرفانی در کشور آمریکا ایجاد شد. همتی سپس عنوان کرد: بخشی از آسیب‌های روحی مردم در آن زمان با قرص‌ها و داروهای خلسه‌آور به آرامش ظاهری می‌رسید و با جعل عرفان‌ها سعی در جبران برخی دیگر از ضعف‌ها و آسیب‌های روانی کردند. به دلایل سیاسی و ارتباطی و جهانی سازی و ... این عرفان‌ها به کشورهای مسلمان نشین علی‌الخصوص ایران سرازیر شدند. از جمله این دلایل، فلج ساختن ذهن‌ها و اندیشه‌ها و مقابله با مذهب بی‌نقص شیعه بود. وی در ادامه افزود: با ورود این عرفان‌ها به ایران به خصوص در میان دانشجویان، آسیب‌های جدی به فرهنگ و تفکر اسلامی وارد آمد و تحریقاتی را وارد فرهنگ دینی مردم کرد. امروزه بیش از ۳۰ هزار مکتب عرفان‌نما، سعی دارند از راه‌های مختلف شادی، امید و لذت دنیوی را مقصد نهایی انسان و ابلیس (دشمن مبین معرفی شده در قرآن کریم) را سرمشاق‌خیز و شادی معرفی نمایند. از جمله تحریقات وارد شده می‌توان به انقطاع از مردم و گوشه‌گزینی در غار و بیابان و ترک وظایف معیشتی نام برد که در دین اسلام خلاف آن توصیه شده است. این استاد حوزه و دانشگاه سپس اظهار داشت: در عرفان حقیقی و اسلامی تعهد ورزی به خانواده و زندگی، راه بالا رفتن و کمال است و انقطاع حقیقی، انقطاع از متاع ناچیز دنیا و وابستگی به آن است. بی شک پادزهر این اباطیل چیزی نیست جز عرفان اصیل اهل بیت(ع). عرفانی که از سوی اهل بیت معصوم(ع) خداوند را به مردم معرفی می‌نماید. نهج‌البلاغه، دعای کمیل، مناجات‌های خمس و ... معرفت‌های اصیل و غنی‌ای هستند که بهترین راه‌ها، از جمله تزکیه را راه ارتباط با خداوند متعال و سرچشمه خیر و نیکی معرفی می‌کنند. همتی همچنین گفت: برای شناخت اعتقادات و باورهای شبه عرفان‌ها نباید از مبانی و مبادی آن غافل شد. چرا این عرفان‌ها را عرفان‌های نیو ایج (New Age) یا «نوپدید» می‌گویند؟ چون در این عرفان‌ها جایگاه خورشید را در روزهای مختلف و در بروج مختلف بررسی می‌کنند و مثلاً می‌گویند امسال سال اسب یا مار است که در اثر این نسبت‌ها ایجاد شده است. این‌ها معتقدند جهان از سال ۱۹۶۰ میلادی وارد برج دلو شده است و بنا بر پیشگویی‌های نجومی، عصر دلو را عصر ثابت نبودن و نسبیّت یافتن همه چیز می‌دانند. وی افزود: حق و باطل، رذیلت و فضیلت و خوبی و بدی نزد هر کس متفاوت است و ملاک ثابتی برای شناخت آن وجود ندارد. از نظر عرفان‌های نوظهور عصر حاضر، عصر سیّالیت ارزش هاست و از همین جاست که آن‌ها به مباحثی وارد می‌شوند از این قبیل که آیا خداوندی هست یا خیر؟ قیامتی هست یا خیر؟ روحی هست یا خیر و در نتیجه هر کس به طریق هوس خود عقیده‌ای پیدا می‌کند. لذت، رفاه، شادی و فردگرایی نتیجه این نسبیت‌گرایی است. همتی سپس عنوان کرد: تعریف عرفان در بیان ابن عربی و امام خمینی(ره) «علم بالله» است. به عبارتی شناخت شهودی و نه عقلی خداوند متعال از اسماء و آیات و افعال اوست. در عرفان اسلامی برداشته شده از آموزه‌های اهل بیت(ع)، ذات خداوند شناخته‌شدنی نیست، اما نشانه‌ها، آلاء، نعمت‌ها و اسماء خداوند را می‌توان با علم حضوری به صورت شهودی دید و صفات خداوند را شناخت. بدین طریق هر کس از طریق بندگی خالصانه و دوری از ارتکاب معاصی، با تزکیه جان، می‌تواند با چشم دل، خداوندگار خویش را در آیینه صفات و اسماء ببیند و پله پله به او نزدیک گردد. همایون همتی همچنین خاطرنشان کرد: در عرفان‌های نوپدید، هدف نهایی خداوند متعال نیست و قدرت مافوقی را مطرح نمی‌کنند، بلکه انسان و لذت‌های او محوریت دارد. معنویت تعریف شده توسط آن‌ها، احساسات قابل لمس با حواس پنجگانه است. چرا که روح به عنوان بعدی از انسان تعریف نشده است. در نتیجه بالاترین خلسه روحانی انسان، در حال آمیزش جنسی تعریف می‌شود. «معنوی؛ اما نه دین‌دار» جریانی عرفانی در آمریکا بود که امروز این تفکر را حتی میان مسلمانان ایرانی نیز می‌بینیم. وی سپس گفت: برخی از اعتقادات مشترک در عرفان‌های جدید عبارتند از: - به خداوند اعتقادی ندارند، بلکه به انرژی نامتعیّن بی‌شکل و بی‌رنگی در فضا اعتقاد دارند و سعی می‌کنند که با نمادها، لباس‌های مخصوص، داروها و ... به آن دست بیابند. - اعتقاد به تناسخ به جای اعتقاد به قیامت و سرای آخرت - معتقد به استفاده از جذابیت‌های جنسی و جسمی علی‌الخصوص به صورت نامشروع و در ملأعام هستند. علی‌الخصوص پیروان اشو در میان هندوئیان - نفی دین و معنویت به طور کلی - عرفان را برای نشاط، آرامش و لذت‌های جسمانی می‌خواهند. همایون همتی در ادامه ضمن نشان دادن و معرفی کتاب‌های متعددی

از جامعه‌شناسان اروپایی که در نقد عرفان‌های جدید و طرفداری از عرفان اصیل اسلامی نوشته شده اند گفت: این کتاب‌ها در حالی نوشته شده است که جوانان ما به غلط و با تبلیغ شبکه‌هایی از قبیل بی بی سی و ... گمان می‌کنند که نقد عرفان‌های نوین، از سوی مسئولان مملکتی ایران انجام می‌شود و نگاه درستی به ریشه‌ها و مبانی این فرقه‌ها ندارند. همتی افزود: اکثر سران عرفان‌های جدید عضو محفل‌های مخفی فراماسونری هستند و با هدف تخریب ادیان و مذاهب در میان جوامع، علی‌الخصوص جوامع مسلمان وارد می‌شوند. وجود همین عرفان‌های منحرف و دنیاگرا با همه کاستی‌ها و عیوب‌شان نشانگر این است که بشر آواره و پریشان‌غری یا غرب‌زده در فطرت خود طلبی دارد و به دنبال معنویت به واقع روحانی است و نیاز به پرستش و قدرتی ماورائی دارد. وی همچنین گفت: طبیعتاً اگر نیاز فطری بشر پاسخ درستی پیدا نکند، همانند گرسنه‌ای می‌شود که اگر غذای درستی نیابد، نجاست خوار می‌شود. بنابراین باید انسان را در بعد جسمانی و روحانی به درستی شناخت و پاسخی از جنس عرفان اصیل به آن داد. وگرنه طبیعی است که بشر برای ارضای نیازهای فطری خویش به دنبال هر پاسخی بگردد. دشوار بودن متون عرفان اصیل و سخت پذیرفته شدن توسط اساتید عرفان از جمله تقصیرهای ما در رابطه با جوانان است که راه آن‌ها را به عرفان حقیقی مسدود می‌سازد و در نتیجه پای آنان را به جلسات و حلقه‌های دراویش می‌گشاید.

همایون همتی استاد فلسفه دین با بیان اینکه عرفان‌های نوظهور ثمره بحران‌های اروپا پس از جنگ جهانی برای رهایی از نیهیلیسم بود گفت: وجود همین عرفان‌های منحرف نشان‌دهنده نیاز انسان به معنویت است.

به گزارش خبرنگار مهر، صد و بیست و سومین نشست از نشست‌های ماهانه فرهنگ مهدوی موسسه موعود عصر با موضوع «نقدی بر عرفان‌های بدلی و نوپدید معاصر»؛ پنجشنبه ۲۵ مرداد ماه در حوزه هنری برگزار شد. همایون همتی در این نشست به سخنرانی پرداخت.

همایون همتی در ابتدا با اشاره به اصیل نبودن عرفان‌های جدید گفت: این روش‌های نوپدید، معنویت‌های بی‌خدا هستند. بعد از جنگ‌های جهانی اول و دوم، جوامع اروپایی، از سویی در پی بحران‌زدگی شدید در اثر بیکاری، از دست دادن خانواده، فقر، یأس و پوچی و از سوی دیگر ناکارآمدی فرهنگ کلیسا و کساد آن، مردم به پوچ‌گرایی (نیهیلیسم) گراییدند. در چنین شرایطی عرفان‌های نوپدید ایجاد شد. پروفیسور بارکر، جامعه‌شناس عرفان‌پژوه، در یکی از کتاب‌های خود اعتراف کرده است که عرفان‌های نوپدید در واقع عرفان‌های سکولار است. او می‌گوید پس از جنگ‌های جهانی بیش از ۸۶۰۰ فرقه شبه عرفانی در کشور آمریکا ایجاد شد.

همتی سپس عنوان کرد: بخشی از آسیب‌های روحی مردم در آن زمان با قرص‌ها و داروهای خلسه‌آور به آرامش ظاهری می‌رسید و با جعل عرفان‌ها سعی در جبران برخی دیگر از ضعف‌ها و آسیب‌های روانی کردند. به دلایل سیاسی و ارتباطی و جهانی سازی و ... این عرفان‌ها به کشورهای مسلمان نشین علی‌الخصوص ایران سرازیر شدند. از جمله این دلایل، فلج ساختن ذهن‌ها و اندیشه‌ها و مقابله با مذهب بی نقص شیعه بود.

وی در ادامه افزود: با ورود این عرفان‌ها به ایران به خصوص در میان دانشجویان، آسیب‌های جدی به فرهنگ و تفکر اسلامی وارد آمد و تحریفاتی را وارد فرهنگ دینی مردم کرد. امروزه بیش از ۳۰ هزار مکتب عرفان‌نما، سعی دارند از راه‌های مختلف شادی، امید و لذت دنیوی را مقصد نهایی انسان و ابلیس (دشمن مبین معرفی شده در قرآن کریم) را سرمنشأ خیر و شادی معرفی نمایند. از جمله تحریفات وارد شده می‌توان به انقطاع از مردم و گوشه‌گزینی در غار و بیابان و ترک وظایف معیشتی نام برد که در دین اسلام خلاف آن توصیه شده است.

این استاد حوزه و دانشگاه سپس اظهار داشت: در عرفان حقیقی و اسلامی تعهد ورزی به خانواده و زندگی، راه بالا رفتن و کمال است و انقطاع حقیقی، انقطاع از متاع ناچیز دنیا و وابستگی به آن است. بی شک پادزهر این اباطیل چیزی نیست جز عرفان اصیل اهل بیت (ع). عرفانی که از سوی اهل بیت معصوم (ع) خداوند را به مردم معرفی می‌کند. نهج‌البلاغه، دعای کمیل، مناجات خمسۀ عشر و ... معرفت‌های اصیل و غنی‌ای هستند که بهترین راه‌ها، از جمله تزکیه را راه ارتباط با خداوند متعال و سرچشمه خیر و نیکی معرفی می‌کنند.

همتی همچنین گفت: برای شناخت اعتقادات و باورهای شبه عرفان‌ها نباید از مبانی و مبادی آن غافل شد. چرا این عرفان‌ها را عرفان‌های نیو ایج (New Age) یا نوپدید می‌گویند؟ چون در این

عرفان&znj;ها جایگاه خورشید را در روزهای مختلف و در بروج مختلف بررسی می&znj;کنند و مثلاً می گویند امسال سال اسب یا مار است که در اثر این نسبت ها ایجاد شده است. این ها معتقدند جهان از سال ۱۹۶۰ میلادی وارد برج دلو شده است و بنا بر پیشگویی&znj;های نجومی، عصر دلو را عصر ثابت نبودن و نسبیت یافتن همه چیز می&znj;دانند.

وی افزود: حق و باطل، رذیلت و فضیلت و خوبی و بدی نزد هر کس متفاوت است و ملاک ثابتی برای شناخت آن وجود ندارد. از نظر عرفان&znj;های نوظهور عصر حاضر، عصر سیالیت ارزش هاست و از همین جاست که آن ها به مباحثی وارد می&znj;شوند از این قبیل که آیا خداوندی هست یا خیر؟ قیامتی هست یا خیر؟ روحی هست یا خیر و در نتیجه هر کس به طریق هوس خود عقیده ای پیدا می&znj;کند. لذت، رفاه، شادی و فردگرایی نتیجه این نسبیت&znj;گرایی است.

همتی سپس عنوان کرد: تعریف عرفان در بیان ابن عربی و امام خمینی(ره) «علم بالله» است. به عبارتی شناخت شهودی و نه عقلی خداوند متعال از اسماء و آیات و افعال اوست. در عرفان&znj; اسلامی برداشته شده از آموزه&znj;های اهل بیت(ع)، ذات خداوند شناخته&znj;شدنی نیست، امّا نشانه&znj;ها، آلاء، نعمت&znj;ها و اسماء خداوند را می&znj;توان با علم حضوری به صورت شهودی دید و صفات خداوند را شناخت. بدین طریق هر کس از طریق بندگی خالصانه و دوری از ارتکاب معاصی، با تزکیه جان، می&znj;تواند با چشم دل، خداوندگار خویش را در آینه صفات و اسماء ببیند و پله پله به او نزدیک گردد.

همایون همتی همچنین خاطرنشان کرد: در عرفان&znj;های نوپدید، هدف نهایی خداوند متعال نیست و قدرت مافوقی را مطرح نمی&znj;کنند، بلکه انسان و لذت&znj;های او محوریت دارد. معنویت تعریف شده توسط آن ها، احساسات قابل لمس با حواس پنجگانه است. چرا که روح به عنوان بعدی از انسان تعریف نشده است. در نتیجه بالاترین خلسه روحانی انسان، در حال آمیزش جنسی تعریف می&znj;شود. «معنوی؛ امّا نه دین&znj;دار» جریانی عرفانی در آمریکا بود که امروز این تفکر را حتی میان مسلمانان ایرانی نیز می&znj;بینیم.

وی سپس گفت: برخی از اعتقادات مشترک در عرفان&znj;های جدید عبارتند از:

- به خداوند اعتقادی ندارند، بلکه به انرژی نامتعیین بی شکل و بی&znj;رنگی در فضا اعتقاد دارند و سعی می&znj;کنند که با نمادها، لباس&znj;های مخصوص، داروها و ... به آن دست بیایند.

- اعتقاد به تناسخ به جای اعتقاد به قیامت و سرای آخرت

- معتقد به استفاده از جذابیت&znj;های جنسی و جسمی علی الخصوص به صورت نامشروع و در ملأعام هستند. علی الخصوص پیروان اشو در میان هندویان

- نفی دین و معنویت به طور کلی

- عرفان را برای نشاط، آرامش و لذت&znj;های جسمانی می&znj;خواهند.

همایون همتی در ادامه ضمن نشان دادن و معرفی کتاب&znj;های متعددی از جامعه&znj;شناسان اروپایی که در نقد عرفان&znj;های جدید و طرفداری از عرفان اصیل اسلامی نوشته شده اند گفت: این&znj;کتاب&znj;ها در حالی نوشته شده است که جوانان ما به غلط و با تبلیغ شبکه&znj;هایی از قبیل بی بی سی و ... گمان می&znj;کنند که نقد عرفان&znj;های نوین، از سوی مسئولان مملکتی ایران انجام می&znj;شود و نگاه درستی به ریشه&znj;ها و مبانی این فرقه&znj;ها ندارند.

همتی افزود: اکثر سران عرفان&znj;های جدید عضو محفل&znj;های مخفی فراماسونری هستند و با هدف تخریب ادیان و مذاهب در میان جوامع، علی الخصوص جوامع مسلمان وارد می&znj;شوند. وجود همین عرفان&znj;های منحرف و دنیاگرا با همه کاستی&znj;ها و عیوب شان نشانگر این است که بشر آواره و پریشان غربی یا غرب&znj;زده در فطرت خود طلبی دارد و به دنبال معنویتی به واقع روحانی است و نیاز به پرستش و قدرتی ماورائی دارد.

وی همچنین گفت: طبیعتاً اگر نیاز فطری بشر پاسخ درستی پیدا نکند، همانند گرسنه‌‌ای می‌‌شود که اگر غذای درستی نیابد، نجاست خوار می‌‌شود. بنابراین باید انسان را در بعد جسمانی و روحانی به درستی شناخت و پاسخی از جنس عرفان اصیل به آن داد. وگرنه طبیعی است که بشر برای ارضای نیازهای فطری خویش به دنبال هر پاسخی بگردد. دشوار بودن متون عرفان اصیل و سخت پذیرفته شدن توسط اساتید عرفان از جمله تقصیرهای ما در رابطه با جوانان است که راه آن‌ها را به عرفان حقیقی مسدود می‌‌سازد و در نتیجه پای آنان را به جلسات و حلقه‌‌های دراویش می‌‌گشاید.